

ΠΗΓΗ 3^η

Το όραμα πολιτικής αναμορφώσεως του Χ. Τρικούπη μπορεί να συνοψισθεί στην προσπάθεια του να οικοδομήσει ένα αστικό κράτος. Και πιο συγκεκριμένα, ονειρευόταν έναν κοινοβουλευτισμό ισχυρό, οργανωμένο σαν βάση ενός πάγιου δικομματισμού, που θα επέτρεπε την εναλλαγή στην εξουσία δύο διαρθρωμένων κομμάτων. Τα κόμματα αυτά, που θα συγκροτούσαν το κοινοβούλιο, θα αποδέχονταν τις βασικές πολιτειακές και πολιτικές διαδικασίες και τους κανόνες της πολιτικής εναλλαγής, και θα ήταν συμπηγμένα πάνω στη βάση «αρχών» πράγμα που θα οδηγούσε στη σταθερή συγκρότησή τους σαν μόνιμων πολιτικών μονάδων. Η κομματική πειθαρχία, συνέπεια της συμπήξεως των κομμάτων αρχών, θα ισχυροποιούσε τη συνοχή τους και την αντιπροσωπευτική τους εμβέλεια. Έχοντας προφανώς μπροστά του το πρότυπο του βρετανικού κοινοβουλευτισμού, όπου συντηρητικοί και φιλελεύθεροι εναλλάσσονταν στην εξουσία επί ένα σχεδόν αιώνα χωρίς βαθιές πολιτικές κρίσεις, πίστευε πως η συγκρότηση των κομμάτων θα έδινε νέα αποφασιστική ώθηση στην ελληνική πολιτική ζωή [...]

Αναφερόταν πρώτα στην τυπική οροθέτηση της αμοιβαίας σχέσεως των βασικών πολιτειακών παραγόντων μεταξύ τους, και στον προσδιορισμό της δικαιοδοσίας του κάθε πολιτειακού φορέα, δηλαδή στη συνταγματική συγκρότηση της πολιτείας από τυπική άποψη, στην αποσαφήνιση των συνταγματικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των βασικών πολιτειακών παραγόντων (του στέμματος, της κυβερνήσεως και του κοινοβουλίου) [...]

Η αξιοσημείωτη πολιτικότητα την οποία επέδειξε ο βασιλιάς Γεώργιος Α', αποδεχόμενος αμέσως τη «δεδηλωμένη», δεν αποκλείεται να οφείλεται στην υστερόβουλη βεβαιότητά του ότι ο κατακερματισμός του ελληνικού πολιτικού πρίσματος θα του επέτρεπε να εξακολουθήσει την παρεμβατική του πρακτική. Πραγματικά, για πέντε χρόνια, και ως τη στιγμή που επιτεύχθηκε ένας de facto δικομματισμός, 12 κυβερνητικά σχήματα είχαν διαδεχθεί το ένα το άλλο.

Είναι λοιπόν σαφές ότι ο αγγλικού τύπου κοινοβουλευτισμός που ονειρεύονταν οι αστοί ανανεωτές δεν εξασφαλιζόταν με την απλή τιθάσευση των βασιλικών «πρωτοβουλιών». Έπρεπε ταυτόχρονα να ολοκληρωθεί με την πόλωση των πολιτικών δυνάμεων σε δυο πάγια σχήματα. Στο σημείο αυτό οι απόψεις του Τρικούπη ήταν σαφείς: η πόλωση αυτή θα γίνει «αυτόματα» μέσα από τις αυτόματες εξισορροπητικές δυνάμεις του κοινοβουλίου [...]

Πάνω σ' αυτή τη βάση πρέπει να ερμηνευθούν οι αντιλήψεις του Τρικούπη για την αναμόρφωση της πολιτικής ζωής. Η αποκατάσταση της παντοδυναμίας του κοινοβουλίου είναι μέσο και όχι σκοπός και δε συνδέεται κατά κανέναν τρόπο με μια βαθύτερη τυχόν πεποίθησή του για

την εξασφάλιση της εκφράσεως του λαϊκού φρονήματος [...] Το βουλευτήριο, που θα έδινε τη λύση σαν ελεύθερη εξισορροπητική κονίστρα, το αποτελούσαν οι πολιτευόμενοι, οι πρόκριτοι που, «λογικά» φερόμενοι, θα μπορούσαν να συνεννοηθούν μεταξύ τους, πολύ περισσότερο μάλιστα αφού «ουδέν των θεμελιωδών συστημάτων που διαιρούσιν τους πολιτευομένους εις πολλά κόμματα έχομεν εις την Ελλάδα» όπως αλλού, «όπου η πάλη μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας, μεταξύ ιδιοκτητών και καλλιεργητών πλέον ή άπαξ ηπείλησε να ανατρέψη τα θεμέλια του κοινωνικού οικοδομήματος». Χαρακτηριστικά ο Τρικούπης μιλάει για πολιτευομένους και όχι για τον ίδιο το λαό, του οποίου οι «εντολές» δε φαίνεται πουθενά να είναι, όχι βέβαια τυπικά, αλλά ούτε και ηθικο-πολιτικά δεσμευτικές.

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τ. ΙΔ΄, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977,
σελ. 40-42